

KUOPIO

Erityisasumispalvelut

Palvelukuvaukset 2017

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	2
1.1 Tuettu asuminen	3
1.2 Erityisasumispalveluiden viranomaistoiminta	3
2 KOHDERYHMÄ	4
2.1 Suunnitelmallinen asumisvalmennus ja toimintakyvyn ylläpitäminen.....	4
3 ASUMISPALVELUT	5
3.1 Kotiin annettava tuki	6
3.2 Tukiasuminen	7
3.3 Palveluasuminen	9
3.4 Tehostettu palveluasuminen	11
3.5 Vaativa tehostettu palveluasuminen	12
4 ASUMISYKSIKÖN TILAT	13
4.1 Vuokra	13
4.2 Asunnon varustus	14
4.3 Valvonta ja omavalvonta	14
5 MUU ASUMISPALVELUUN LIITTYVÄ TOIMINTA.....	15
5.1 Suunnitelmallisuus	15
5.2 Asiakkaan asioidenhoito palveluntuottajan toimesta.....	15
5.3 Ateriapalvelu	15
5.4 Siivouspalvelu ja vaatehuolto.....	16
5.5 Lääkäripalvelut ja lääkehuolto	16
5.6 Tiedonhallinta	17
5.7 Muistutus ja kantelu.....	18

1 JOHDANTO

Erityisasumispalveluiden myöntämä tuettu asuminen on määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu, joka perustuu kunnan harkintaan. Kuopion kaupunki järjestää sosiaalihuoltolain 21 § mukaista asumispalvelua päihde- ja mielenterveyskuntoutujille tai muista syistä asumisessaan tukea tarvitseville henkilöille. Kotiin annettava asumispalvelu ovat ensisijainen suhteessa asumispalveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut. Kuopion kaupunki tuottaa itse tai ostaa ympärivuorokautista asumispalvelua vain silloin, kun asukas on ympärivuorokautisen huolenpidon ja tuen tarpeessa, eikä enää selviydy omassa kodissaan avopalveluiden turvin. Asukkaan asumispalvelua arvioidaan säännöllisesti yksilöllisen palvelutarpeen mukaisesti erityisasumispalveluiden henkilökunnan toimesta ja toimintakyvyn muuttuessa myös asumispalvelun tasoa ja paikkaa voidaan tarvittaessa muuttaa asukkaan tarvetta vastaavaksi.

Kotiin annettava tuki on tarkoitettu henkilöille, joiden asuminen omassa asunnossa on vaarantunut ja he tarvitsevat tukea henkilökohtaisessa elämässä ja asumisessa selviytymisessä tai siirryttäessä tuetummasta palveluluokasta omaan asuntoon. Tukiasuminen on tarkoitettu henkilöille, joilla on vaikeuksia selviytyä tavanomaisessa asumisessa ja he selviytyvät itsenäisesti päivittäisistä toiminnoista, mutta saavat tarvittaessa apua päivittäin tukea asumisyksiköstä. Palveluasuminen on tarkoitettu henkilöille, jotka pystyvät asumaan ympärivuorokautisessa asumisyksikössä ja pystyvät päivittäin autettuina ja ohjattuina selviytymään päivittäisistä elämisen toiminnoista, mutta henkilökuntaa ei ole paikalla öisin. Tehostettu palveluasuminen on tarkoitettu henkilöille, jotka asuvat ympärivuorokautisessa asumisyksikössä ja pystyvät jatkuvasti autettuina ja ohjattuina selviytymään päivittäisistä elämisen toiminnoista ja tarvitsevat myös yöaikaista tukea ja hoivaa. Vaativa tehostettu palveluasuminen on tarkoitettu henkilöille, jotka asuvat asumisyksikössä ja tarvitsevat jatkuvasti hoivaa sekä useamman kuin yhden auttajan apua ja ohjausta selviytymään päivittäisistä elämisen toiminnoista ympärivuorokautisesti.

Erityisasumispalveluiden asiakkaaksi ohjautuminen tapahtuu esimerkiksi aikuissosiaalityön, sairaaloiden, Kuopion seudun päihdepalvelusäitiön ja Kuopion psykiatrian keskuksen kautta. 1.1.2017 alkaen erityisasumispalvelut on sijoittunut osaksi vanhusten palveluohjausta.

1.1 Tuettu asuminen

Tuetulla asumisella tarkoitetaan Erityisasumispalveluista järjestettävää sosiaalityön ja palveluohjauksen sekä kotiin annettavan tuen, tukiasumisen, palveluasumisen, tehostetun palveluasumisen tai vaativan tehostetun palveluasumisen muodostaman palvelukonaisuuden järjestämistä henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua asumisen järjestelyissä ja itsenäisessä asumisessa selviytymisessä. Asumispalvelujen myöntämisen tavoitteena on valmentaa, kuntouttaa ja tukea asiakkaita hankkimaan niitä valmiuksia, jotka mahdollistavat mahdollisimman itsenäisen ja omatoimisen asumisen ja muut jokapäiväiseen elämään liittyvät toiminnot.

1.2 Erityisasumispalveluiden viranomaistoiminta

Erityisasumispalvelujen sosiaalityön ja palveluohjauksen avulla arvioidaan asiakkaiden asumispalvelun tarve, kiireellisyys ja sijoittaminen. Erityisasumispalveluiden viranomaistoiminta sisältää myös sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvion ja sijoituspäätökset sekä harkinnanvaraisen toimeentulotuen. Asumispalveluiden vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan Erityisasumispalveluiden työryhmässä. Asumispalveluista peritään Kuopion kaupungin Perusturva- ja terveyslautakunnan vahvistama asiakasmaksu.

Erityisasumispalvelujen toiminta ja järjestäminen perustuu sosiaalihuoltolakiin (1301/2014), jossa säädetään asumispalvelujen antamisesta henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua ja tukea asunnon tai asumisensa järjestämisessä sekä sosiaalihuollon toteuttamisesta sisällöltään niin, että itsenäisen asuminen voidaan mahdollistaa palvelujen tarpeessa oleville henkilöille

2 KOHDERYHMÄ

Yli 18-vuotiaat päihde- ja mielenterveysongelmien tai muiden syiden vuoksi tuen tarpeessa olevat ja asumisessaan tukea tarvitsevat henkilöt. Asuminen voi tapahtua omistus-, vuokra- tai tukiasunnossa tai palvelukodissa. Asumispalveluiden myöntämiseksi psyykkisen tai sosiaalisen toimintakyvyn vajeen aiheuttaman tuen tarpeen tulee olla osoitettavissa eikä Erityisasumispalveluista voi saada pelkkää asuntoa.

2.1 Suunnitelmallinen asumisvalmennus ja toimintakyvyn ylläpitäminen

Asiakkaalle tarjotaan palvelutarpeen arvion perusteella asumispalveluna yhteisesti sovitua asumisvalmennusta ja toimintakyvyn tukea itsenäisen asumisen mahdollistamiseksi hänen tarpeisiin ja omiin voimavaroihin suhteutettuna. Asiakkaalle mahdollistetaan ja ylläpidetään korkein saavutettavissa oleva toimintakyky terveydentilasta tai elämäntilanteesta huolimatta, niin että asiakas osallistuu myös itse palveluiden sisällön suunnitteluun sekä toteutukseen ja siten lisätään hänen itsemääräämisoikeuttaan.

Tarvittavat asiakaskohtaiset ja yksilölliset tuen tarpeet ja asumisvalmennusta tarvitsevat arkielämän osa-alueet kirjataan henkilökohtaiseen hoito- ja kuntoutumissuunnitelmaan toteuttamissuunnitelmineen ja arviointeineen. Täten aktivoidaan asiakkaita osallistumaan yhteiskuntaan ja asumisvalmennuksen ja tuen lisäksi asumisyksikkö kehittää kuntoutumislähtöistä ja yhteisöllistä toimintaa, kuten esimerkiksi erilaiset ryhmäaktiviteetit ja vertaistuki.

Asumispalvelun tavoitteena on valmentaa ja kuntouttaa asiakas itsenäiseen asumiseen kykeneväksi tai ylläpitää olemassa olevaa toimintakykyä. Kuntoutumisella tarkoitetaan asiakkaan psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamista yhteistyössä asiakkaan, Erityisasumispalveluiden, palveluntuottajan ja yhteistyöverkoston kanssa valmentavan työotteen keinoin sille tasolle, että itsenäinen asuminen on mahdollista. Kuntoutumiseen kuuluu ajatus ns. kuntoutumisen portaista eli asiakas esimerkiksi siirtyy sai-

raalasta portaittain kuntonsa mukaisesti tehostetun palveluasumisen tai palveluasumisen kautta tukiasumiseen ja sen jälkeen itsenäiseen asumiseen, kuitenkin suunnan ollessa raskaammasta asumispalvelusta kevyempään.

3 ASUMISPALVELUT

Asumispalvelut on jaettu asiakkaan tuen tarpeiden mukaan palveluluokkiin. Asumispalvelu voidaan toteuttaa sekä päihteettömänä että päihteet sallivana. Päihteettömässä asumisessa asiakkaan tulee sitoutua päihteettömyyteen ja päihteiden käytöstä voi seurata asumispalvelun päättäminen. Päihteet sallivassa asumisyksikössä päihteidenkäyttö ei johda asumispalvelun päättämiseen, mutta muita järjestyssääntöjä tulee noudattaa, kuten muissakin asumisyksiköissä.

Asumispalveluiden ollessa kyseessä asiakkaan toimintakyvyllä tarkoitetaan elämänhallintaan liittyviä taitoja, joihin sisältyy fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Erityisasumispalveluissa pyritään tunnistamaan ja kehittämään asiakkaan voimavaroja psyykkisessä ja sosiaalisessa toimintakyvyssä, koska niiden puuttuminen voi ilmetä tuen tarpeena kyseisillä ulottuvuuksilla, mistä johtuen itsenäinen asuminen voi olla haastavaa tai mahdotonta. Asumispalveluun voi kuulua keskusteluapu psyykkisen toimintakyvyn lisäämiseksi, mutta varsinaista terapiaa se ei ole, vaan tarkoitus on tehdä yhteistyötä keskustelemalla yhdessä asiakkaan ja palveluntuottajan kesken tunnistuen ja poistaen ratkaisukeskeisesti itsenäistä asumista haittaavia ongelmakohtia. Asiakkaalle nimetään erityisasumispalveluista asiakkuuden ajaksi palvelukokonaisuutta hallinnoiva omatyöntekijä.

3.1 Kotiin annettava tuki

Kotiin annettava tuki on asumispalveluista kevyin ja aina ensisijaista verrattuna muihin palveluluokkiin. Asuminen tapahtuu omassa kodissa, eikä asiakkaalla ole vuokrasopimusta palveluntuottajan kanssa. Itsenäisen asumisen tueksi pyritään yhdistämään tilanteen niin vaatiessa myös hoitokontakti esimerkiksi Kuopion psykiatrian keskukselle tai Päihdepalvelusäätiölle tai kotihoidon palveluita. Asiakkaalla voi olla diagnosoitu psyykkinen sairaus tai päihdeongelma tai hänen arvioidaan olevan muista syistä tuen tarpeessa, mistä johtuen itsenäinen asuminen on vaarantunut. Hänen arvioidaan tästä huolimatta suoriutuvan päivittäisistä toiminnoista ohjauksen ja valmennuksellisen työtteen turvin, mikäli kotona asuminen hänelle mahdollistetaan ja ensisijaisesti asiakasta ohjataan suoriutumaan asumisesta itsenäisesti pyrkien tunnistamaan ja saamaan omat voimavarat käyttöön.

Asiakkaan psyykkisessä ja sosiaalisessa toimintakyvyssä on todennettavissa oleva vaje esimerkiksi taloyhtiön sääntöjen, huoneenvuokralain tai paloturvallisuuden noudattamattomuus. Asumiseen liittyvien taitojen harjoittelussa on tuen tarvetta, mutta tuen tarve ei välttämättä ole päivittäistä eikä ympärivuorokautista. Asiakkaalla on oma halu ja motivaatio ottaa vastaan palveluntuottajan kotiin antamaa tukea ja hän pystyy toimimaan ohjattuna sekä hyötyy suunnitelmallisesta ohjauksellisesta tuesta. Asiakas liikkuu ilman apuvälineitä tai niiden avulla itsenäisesti tai vähäisen tuen avulla. Asiakkaan muisti voi olla heikentynyt ja hän selviytyy pääsääntöisesti yöajan yksin, mutta hänellä voi esiintyä turvattomuutta yöaikaan, jolloin tarvittaessa pyritään järjestämään myös yöaikainen pärjääminen omassa kodissa.

Palveluntuottaja tekee asiakkaan luokse kotikäyntejä, jolloin tämä tarkistaa onko asiakas huolehtinut kodin arkiaskareista ja tarvittaessa valmentaa ja tukee asiakasta psyykkisessä voinnissa, päihteettömyydessä, sosiaalisissa suhteissa, tunteiden hallinnassa, asumiseen tai toimintakykyyn liittyvissä asioinneissa, hygieniassa, lääkehoidossa, tiskaamisessa, keittiön siistiydessä, tasojen ja pölyjen pyyhinnässä, jääkaapin siis-

timisessä, vanhentuneiden ruokien poistamisessa, roskien viemisessä, vuodevaatteiden vaihtamisessa ja wc:n siistimisessä sekä asumiseen liittyvien välttämättömien maksujen huolehtimisessa ja kuukausittain käytettävissä olevan rahan budjetoinnissa.

Erityisasumispalvelut tai palveluntuottajan henkilöstö ei hoida asiakkaan raha-asioita eikä käsittele käteistä rahaa tai käytä asiakkaan pankkikorttia. Pankki- ja raha-asioiden hoito tulee järjestää omaisten tai lähipiirin turvin, mikäli asiakas ei siihen itse kykene ja tarvittaessa asiakkaalle voidaan hakea edunvalvontaa raha-asioiden hoitamiseksi. Tavoitteena on asiakkaan kuntoutuminen itsenäiseen asumiseen kykeneväksi ja asumispalvelu perustuu jatkuvaan tarveharkintaan. Kotiin annettava tuki ei ole luonteeltaan kodinhoitopalvelua ja asiakas ohjataan tarvittaessa ostamaan omakustanteisesti esimerkiksi siivousapua yksityiseltä palveluntuottajalta. Asiakas maksaa kotiin annettavasta tuesta asiakasmaksun Kuopion kaupungille, asunnon vuokran vuokrasopimuksen mukaisesti suoraan vuokranantajalle tai hän asuu omistusasunnossa ja maksaa itse henkilökohtaiset menonsa, kuten ruoan, vaatteet, harrastusmenot, liikkumisen kustannukset ja lääkkeet.

3.2 Tukiasuminen

Tukiasuminen on luonteeltaan hieman kotiin annettavaa tukea valvotumpaa ja asuminen tapahtuu joko hajautetussa tukiasunnossa, joka sijaitsee normaalissa asuntokannassa tai keskitetyssä asumisyksikössä, joka koostuu pelkästään tuetusta asumisesta. Asiakas tekee vuokrasopimuksen suoraan palveluntuottajan kanssa. Asiakkaalla on diagnosoitu psyykinen sairaus tai päihdeongelma tai hän on muista syistä tuen tarpeessa, mistä johtuen asuminen itsenäisesti on haastavaa tai mahdotonta. Asiakkaalla ei välttämättä ole mahdollisuutta saada omaa vuokra-asuntoa tai hän tarvitsee tiheämpää seurantaakin kuin kotiin annettava tuki voi tarjota, mistä johtuen tukiasuminen on valvotumpaa kuin kotiin annettava tuki, mutta pääsääntöisesti asiakkaan tuen tarve ei

ole päivittäistä eikä ympärivuorokautista tai viikonloppuihin painottuvaa. Tukiasuminen voidaan toteuttaa olosuhteista riippuen joko päihteettömänä tai päihteet sallivana.

Asiakkaan psyykkisessä ja sosiaalisessa toimintakyvyssä on todennettavissa oleva vaje esimerkiksi taloyhtiön sääntöjen, huoneenvuokralain tai paloturvallisuuden noudattamattomuus. Asumiseen liittyvien taitojen harjoittelussa on tuen tarvetta, mutta tuen tarve ei välttämättä ole päivittäistä eikä ympärivuorokautista. Asiakkaalla on oma halu ja motivaatio ottaa vastaan palveluntuottajan kotiin antamaa tukea ja hän pystyy toimimaan ohjattuna ja hyötyy suunnitelmallisesta ohjauksellisesta tuesta. Asiakas liikkuu ilman apuvälineitä tai niiden avulla itsenäisesti tai vähäisen tuen avulla. Asiakkaan muisti voi olla heikentynyt ja hän selviytyy pääsääntöisesti yöajan yksin, mutta hänellä voi esiintyä turvattomuutta yöaikaan, jolloin tarvittaessa pyritään järjestämään myös yöaikainen pärjääminen omassa kodissa esimerkiksi turvapuhelimen avulla.

Asumispalveluntuottaja tekee asiakkaan luokse kotikäyntejä, jolloin tämä tarkistaa onko asiakas huolehtinut kodin arkiaskareista ja tarvittaessa valmentaa ja tukee asiakasta psyykkisessä voinnissa, päihteettömyydessä, sosiaalisissa suhteissa, tunteiden hallinnassa, asumiseen tai toimintakykyyn liittyvissä asioinneissa, hygieniassa, lääkehoidossa, tiskaamisessa, keittiön siistiydessä, tasojen ja pölyjen pyyhinnässä, jääkaapin siistimisessä, vanhentuneiden ruokien poistamisessa, roskien viemisessä, vuodevaatteiden vaihtamisessa ja wc:n siistimisessä sekä asumiseen liittyvien välttämättömien maksujen huolehtimisessa ja kuukausittain käytettävissä olevan rahan budjetoinnissa. Tuen tarpeen päättyessä myös tukiasuminen päättyy ja asiakas siirtyy asumaan omaan asuntoon tai tukiasunnon vuokrasopimus siirtyy hänen omiin nimiinsä. Tukiasumisen tavoitteena on kuntoutuminen itsenäiseen asumiseen tai kevyempään palveluluokkaan ja asumispalvelu perustuu jatkuvaan tarveharkintaan.

Erityisasumispalvelut tai palveluntuottajan henkilöstö ei hoida asiakkaan raha-asioita eikä käsittele käteistä rahaa tai käytä asiakkaan pankkikorttia. Pankki- ja raha-asioiden hoito tulee järjestää omaisten tai lähipiirin turvin, mikäli asiakas ei siihen itse kykene

ja tarvittaessa asiakkaalle voidaan hakea edunvalvontaa raha-asioiden hoitamiseksi. Tavoitteena on asiakkaan kuntoutuminen itsenäiseen asumiseen kykeneväksi ja asumispalvelu perustuu jatkuvaan tarveharkintaan. Asiakas maksaa tukiasumisesta asiakasmaksun Kuopion kaupungille, asunnon vuokran vuokrasopimuksen mukaisesti suoraan vuokranantajalle ja itse henkilökohtaiset menonsa, kuten ruoan, vaatteet, harrastusmenot, liikkumisen kustannukset ja lääkkeet.

3.3 Palveluasuminen

Palveluasuminen ja sitä korkeammat palveluluokat ovat asumispalveluista viimesijaisia. Ennen palveluasumista kaikki mahdolliset kotona asumista tukevat palvelut ja asiakkaan mahdollisuus selviytyä kotiin annettavien palvelujen tuella selvitetään ennen palveluasumiseen siirtymistä. Asiakkaalla voi olla diagnosoitu psyykinen sairaus tai päihdeongelma tai muista syistä johtuva suuri tuen tarve asumisessaan, joka tekee normaalissa asunnossa tai tukiasumisessa asumisen mahdottomaksi toimintakyvyn vajeen tai käytösongelmien vuoksi eikä itsenäisen vuokra- tai tukiasunnon pitämistä asumiskuntoisena huoneenvuokralain ja taloyhtiön sääntöjen mukaisesti ei voida mahdollistaa asiakkaalle edes tuen avulla. Asuminen tapahtuu ympärivuorokautisesti kaikkina viikonpäivinä, mutta samalla kodinomaisesti omassa asunnossa asumisyksikössä, jossa on voi olla käytössä myös yhteisiä tiloja. Asunnossa on vähintään oma huone ja wc- ja hygieniatila ja se voi sijaita palvelutalossa, palvelutaloryhmässä tai jossain tapauksissa hajautettuna muun asutuksen joukkoon. Palveluasumiselle on tyypillistä oma henkilökunta, turvajärjestelmät ja ympärivuorokautinen avunsaantimahdollisuus.

Asiakas ei saa eikä tarvitse sairaalatasoista hoitoa asumisyksiköstä, vaan palveluasuminen on avohoitoa, jossa asiakas saa useimmat tarvitsemansa palvelut asumisyksiköstä, jossa voi olla myös erikseen laskutettavia palveluita. Asiakas on yleensä ollut kotihoidon asiakas tai omaishoidettava tai hänelle on kokeiltu kotiin annettavaa tukea tai tukiasumista. Palveluasumisen perusteena on lähtökohtaisesti, että kevyempiä palveluja on kokeiltu ja todettu, että asuminen ei onnistu edes tehostetun kotihoidon,

omaishoidon, säännöllisen intervallihoidon tai yöpartiotoiminnan avulla, eikä asiakkaan turvallisuutta itsenäisessä asumisessa voida taata kotihoidon, tukipalveluiden ja kotiin annettavan tuen tai tukiasumisen avulla.

Asiakkaan itsenäinen ja turvallinen selviytyminen asumisessa ja arjessa vaatii runsaasti hoiva-, tarkastus- tai valvontakäyntejä kertaa vuorokaudessa, joten asumispalvelu toteutetaan palveluasunnossa tukiasumista valvotummassa asumisyksikössä. Palveluasunnossa asuminen sisältää hoivan, toimintakykyä edistävän ja ylläpitävän toiminnan, osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut, sekä ateria-, peseytymis-, siivous- ja vaatehuoltopalvelut sekä asumisyksikön turvapalvelut. Asiakkaan psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on todennettavasti alentunut, eikä hän kykene välttämättä itsenäisesti edes avustettuna huolehtimaan ruoanlaitosta, siivouksesta tai vaatehuollosta, mistä huolimatta myös palveluasumisessa pyritään jatkuvasti mahdollistamaan itsenäinen suoriutuminen omien voimavarojen sallimissa rajoissa. Useimpien palveluasumisen asiakkaat tarvitsevat valvotun lääkehoidon, mutta he selviytyvät pääsääntöisesti yhden avustajan auttamana eivätkä pyri karkailemaan. Yöaikaan asiakas selviytyy pääsääntöisesti itsenäisesti ilman hoivaa ja tukea tai osaa hälyttää sitä tarvittaessa. Henkilökunta voi tarkistaa voinnin satunnaisesti yöaikaan. Asiakkaan muisti voi olla selkeästi heikentynyt tai hän voi olla vaaraksi itselleen tai toisille henkilöille ja hänen käytöstään voi olla tarvetta rajoittaa henkilökunnan toimesta.

Palveluntuottaja tekee kotikäyntejä, jolloin tämä tarkistaa onko asiakas huolehtinut kodin arkiaskareista ja tarvittaessa valmentaa ja tukee asiakasta psyykkisessä voinnissa, päihteettömyydessä, sosiaalisissa suhteissa, tunteiden hallinnassa. Palveluasumisessa voi olla tarpeen konkreettinen puolesta tekeminen kuntoutumisen edistämiseksi kaikissa asumiseen tai toimintakykyyn liittyvissä asioinneissa, hygieniassa, lääkehoidossa, tiskaamisessa, keittiön siistiydessä, tasojen ja pölyjen pyyhinnässä, jääkaapin siistimisessä, vanhentuneiden ruokien poistamisessa, roskien viemisessä, vaatehuollossa, vuodevaatteiden vaihtamisessa ja wc:n siistimisessä, paitsi asumiseen liittyvien

välttämättömien maksujen huolehtimisessa ja kuukausittain käytettävissä olevan rahan budjetoinnissa, joissa voidaan avustaa tai antaa ohjausta.

Erityisasumispalvelut tai palveluntuottajan henkilöstö ei hoida asiakkaan raha-asioita eikä käsittele käteistä rahaa tai käytä asiakkaan pankkikorttia. Pankki- ja raha-asioiden hoito tulee järjestää omaisten tai lähipiirin turvin, mikäli asiakas ei siihen itse kykene ja tarvittaessa asiakkaalle voidaan hakea edunvalvontaa raha-asioiden hoitamiseksi. Palveluasuminen edellyttää muiden palveluluokkien tavoin palveluntuottajalta kuntouttavaa työtettä ja tavoitteena on asiakkaan kuntoutuminen itsenäiseen asumiseen tai kevyempään palveluluokkaan ja asumispalvelu perustuu jatkuvaan tarveharkintaan. Usein palveluasumisen asukkaiden siirtyminen suoraan itsenäiseen asumiseen ilman tukea ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista. Asiakas maksaa asumispalvelusta asiakasmaksun Kuopion kaupungille hoivasta ja mahdollisista aterioista, siivouksesta ja vaatehuollosta, asunnon vuokran suoraan palveluntuottajalle sekä mahdolliset muut asumisyksikön perimät maksut. Asiakas maksaa itse henkilökohtaiset menonsa, kuten vaatteet, harrastusmenot, liikkumisen kustannukset ja lääkkeet.

3.4 Tehostettu palveluasuminen

Tehostetussa palveluasumisessa asiakkaalla on palveluasumista suurempi tuen tarve ympäri vuorokauden ja myös useita kertoja yöaikaan. Asiakkaalla voi olla diagnosoitu vakava psyykinen sairaus tai päihdeongelma, jonka aiheuttama toimintakyvyn vaje tekee palveluasumisessa asumisen mahdottomaksi ja hän tarvitsee ehdottomasti ympärivuorokautista hoivaa ja apua myös yöaikaan. Asiakas tarvitsee monissa päivittäisissä toiminnoissa jatkuvaa toisen henkilön apua tai puolesta tekemistä mm. liikkumisessa, pukeutumisessa, siivouksessa, hygieniassa, syömisessä. Asiakas voi hetkittäin olla ilman valvontaa, mutta palvelu on oltava saatavissa ympäri vuorokauden ja henkilöstö on paikalla ympärivuorokautisesti.

Muisti on oleellisesti heikentynyt tai asiakkaalla voi esiintyä vakavia käytöshäiriöitä, voimakkaita harhoja, karkailua ja kielteistä suhtautumista hoitoon, mistä johtuen asiakasta joudutaan jatkuvasti rajoittamaan. Tehostetussa palveluasumisessa asiakkaalla voi olla liikkumisen rajoitteita, mutta hän voi olla myös fyysisesti toimintakykyinen, mutta erityisesti psyykkisen tilansa vuoksi tarvitsee täyden tuen lähes kaikissa toiminnoissaan. Asiakkaalla voi olla suuria vaikeuksia ymmärtää sosiaalisia tilanteita ja hän tarvitsee runsaasti aikaa ja tukea arkielämän tilanteisiin valmistautumiseen, mistä johtuen tarvittaessa asumisyksikössä on lukitut ovet ja rajattu ympäristö eli asiakkaat voivat liikkua vapaasti osastolla, mutta asumisyksikön ulko-ovet tai osaston ovet ovat lukittuina. Lukittujen ovien ja rajoittamisen tarkoitus on taata asiakkaiden turvallisuus, mikäli asiakas on kyvytön ymmärtämään omaa terveydentilaansa ja hoidon tarvetta.

Asiakas maksaa asumispalvelusta asiakasmaksun Kuopion kaupungille hoivasta ja mahdollisista aterioista, siivouksesta ja vaatehuollosta, asunnon vuokran suoraan palveluntuottajalle sekä mahdolliset muut asumisyksikön perimät maksut. Asiakas maksaa itse henkilökohtaiset menonsa, kuten vaatteet, harrastusmenot, liikkumisen kustannukset ja lääkkeet.

3.5 Vaativa tehostettu palveluasuminen

Vaativassa tehostetussa palveluasumisessa voi olla kyseessä saatto- tai vierihoito tai vakava muistisairaus, mistä johtuen asuminen ei onnistu palvelu- tai tehostetun palveluasumisen keinoin ja asiakkaalla on poikkeuksellisen suuri tuen tarve verrattuna muihin palveluluokkiin. Yleensä tämä palveluluokka on luonteeltaan lyhytkestoista ja sillä voidaan pyrkiä ennaltaehkäisemään sairaalahoitoa. Asiakas tarvitsee pääsääntöisesti kahden tai useamman avustajan apua päivittäisissä toiminnoissa ja myös yöaikaan. Siirtymisissä tarvitaan lähes aina apuvälineitä ja henkilökunnan apua. Sanallinen kommunikaatio on vaikeaa tai mahdotonta ja asiakas tarvitsee usein vaihtoehtoisia ja puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Asiakas tarvitsee ehdottomasti lukitut ovet ja rajatun ympäristön. Asiakas maksaa asumispalvelusta asiakas-

maksun Kuopion kaupungille hoivasta ja mahdollisista aterioista, siivouksesta ja vaatehuollosta. Asunnon vuokra maksetaan suoraan palveluntuottajalle sekä mahdolliset muut asumisyksikön perimät maksut. Asiakas maksaa itse henkilökohtaiset menonsa, kuten vaatteet, harrastusmenot ja lääkkeet.

4 ASUMISYKSIKÖN TILAT

Asumisyksiköissä on kuntouttavan ja valmentavan toiminnan edellyttämät asianmukaiset, esteettömät, kodikkaat ja viihtyisät tilat sekä ympäristö virikkeineen. Esteettömyydellä on tarkoitus mahdollistaa muunneltavuus ja tilojen joustava käyttö. Asukkailla tulee olla mahdollisuus esteettömään ulkoiluun.

4.1 Vuokra

Kotiin annettavan tuen piirissä asumispalvelu järjestetään asiakkaan omaan kotiin, mutta sitä korkeammissa palveluluokissa asiakas maksaa vuokraa suoraan palveluntuottajalle. Asumisesta laaditaan huoneenvuokralain mukainen vuokrasopimus palveluntuottajan ja asumispalveluyksikössä asuvan asiakkaan kesken. Vuokran ollessa kyseessä, huomioidaan Kansaneläkelaitoksen asumistuen saamisen edellytykset ja hyväksytyt enimmäiskustannukset. Palveluasumisesta alkaen vuokraan sisältyy sähkö- ja lämmityskustannukset, vesimaksu, jätehuollon kustannukset, osuus siivouksesta yhteisissä oleskelu-, wc-, pesu- ja saunatiloissa sekä mahdolliset kiinteät turvateknologiaan, kuten kulunvalvontajärjestelmiin liittyvät kustannukset. Asumispalvelun päättyessä asiakas ja vuokranantaja voivat sopia vuokrasopimuksen päättämisestä myös ilman irtisanomisaikaa yhteisesti, jonka jälkeen asiakkaan tulee tyhjentää asunto irtaimistosta ja luovuttaa se muiden asumispalveluiden tarpeessa olevien asiakkaiden käyttöön

4.2 Asunnon varustus

Palveluasumisesta alkaen asumisyksikkö järjestää asuntoihin kiintokalusteet, kuten vaatekaapin ja tarvittaessa riittävän määrän säädettäviä sänkyjä lisävarusteineen, mutta myös eräissä tukiasumista tarjoavien yksiköiden asunnoissa voi olla kiinteitä kalusteita. Aukas kalustaa huoneen omilla kalusteillaan. mutta asumisyksikkö huolehtii paloturvallisten tekstiilien hankinnasta ja kustannuksista, mikäli tilanne niitä asunnossa edellyttää. Muussa tapauksessa tekstiilien hankkimisesta ja niiden nimikoinnista huolehtii asiakas itse.

4.3 Valvonta ja omavalvonta

Ostopalveluiden valvontaa suoritetaan asiakirjatarkastelulla, valvontakäynneillä, asiakaskyselyillä ja muulla palveluntuottajan tapaamisella. Kuopion kaupunki valvoo ostopalvelujaan mm. seuraavien kokonaisuuksien puitteissa:

- Palvelujentuottajan toiminta ja talous
- Palveluntuottajan toimitilat
- Palveluntuottajan henkilöstö
- Palveluntuottajan asiakirjahallinto
- Asiakkaan asema ja oikeudet

Sosiaalihuollon asumisyksikkö tai muun taho laatii omavalvontasuunnitelma sosiaalihuollon laadun, turvallisuuden ja palvelun asianmukaisuuden varmistamiseksi. Suunnitelma pidetään julkisesti nähtävillä ja sen toteutumista seurataan säännöllisesti. Asiakkailta ja asumisyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella toimintaa myös kehitetään. Asumisyksikön henkilöstöllä on riittävä osaaminen pelastustilanteissa ja onnettomuustilanteisiin on varauduttu.

5 MUU ASUMISPALVELUUN LIITTYVÄ TOIMINTA

5.1 Suunnitelmallisuus

Erityisasumispalvelut vahvistavat asukkaan yksilöllisen palvelutarpeen perusteella asumisyksikössä laadittavan hoito- ja kuntoutumissuunnitelman. Suunnitelma tarkistetaan säännöllisesti tai palvelutarpeen muuttuessa. Suunnitelmaan kirjataan maininta siitä, kuinka usein suunnitelmaa tarkistetaan. Palvelupäätökset voidaan ottaa uudelleen käsiteltäviksi, mikäli asiakkaan olosuhteissa tai palvelutarpeessa tapahtuu muutoksia, jotka edellyttävät uutta arviota järjestettävien palvelujen ja tuentarpeen osalta.

5.2 Asiakkaan asioidenhoito palveluntuottajan toimesta

Palveluntuottaja huolehtii asiakkaan tai tämän edustajan kanssa, että tämä saa hänelle kuuluvat julkiset etuudet esim. Kansaneläkelaitokselta ja tarvittaessa asiakasta avustetaan erilaisten taloudellisten asioiden hoidossa. Mikäli asiakas ja palveluntuottaja sopivat tämän käteisvarojen hoidosta, niin asiasta tehdään kirjallinen sopimus ja käteisvarojen säilytys on lukollisessa kaapissa ja niiden käytöstä pidetään kirjaa. Palveluntuottaja voi järjestää asukkaan sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen käyttämiseen tarvittavat kuljetukset ja saattoavun, mutta muut kuljetuskustannukset asiakas maksaa itse. Asumispalveluyksikössä on nähtävillä potilas- ja sosiaaliamiehen yhteystiedot ja jos asiakas on tyytymättömän saamaansa palveluun, voi hän tehdä muistutuksen asumispalveluyksikölle tai Erityisasumispalveluihin.

5.3 Ateriapalvelu

Ateriapalvelun tavoitteena on tukea asiakkaan kuntoutumiselle asetettujen tavoitteiden toteutumista tai mahdollistaa kodinomaisissa olosuhteissa selviytymistä mahdollisimman pitkään. Ateriapalveluun kuuluu vähintään palveluasumisen tasoisessa yksikössä

viisi ateriaa eli aamupala, lounas, välipala, päivällinen ja iltapala kaikkina päivinä. Asiakasta valmennetaan kuitenkin aktiivisesti harjoittelemaan ravitsemusta tukevia taitoja.

5.4 Siivouspalvelu ja vaatehuolto

Palveluntuottaja laatii kirjallisen siivoussuunnitelman, jossa on määritelty riittävä puhtaustaso, vastuut, tehtävät ja siivousaikataulu. Asuntojen ja koko asumisyksikön siisteydestä huolehditaan säännöllisesti ja tilat ovat jatkuvasti asianmukaisessa siistiydessä. Asumisyksikön järjestämä vaatehuolto sisältää asiakkaan pyykinpesun, kuivaamisen, vaatteiden silittämisen, tuulettamisen ja vaatteiden korjauksen. Lisäksi vaatehuoltoon voi sisältyä liinavaatteiden vaihto. Asiakasta valmennetaan kuitenkin aktiivisesti harjoittelemaan asumista tukevia taitoja kuten siivousta ja vaatehuoltoa.

5.5 Lääkäripalvelut ja lääkehuolto

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluntuottajalla on yksityisten sosiaalipalveluiden tuottamiseen liittyvä lupa. Palveluntuottaja huolehtii asumisyksikössään vastaavan lääkärin ja lääkehoidosta vastaavan sairaanhoitajan palveluista ja niihin vastuisiin kuuluvista tehtävistä kuten esimerkiksi lääkehuoltosuunnitelmista, lääkehoidon toteutuksesta sekä lääkehoidon koulutuksen ja osaamisen varmistamisesta. Asumisyksikössä tulee olla sosiaali- ja terveysministeriön oppaan mukainen lääkehuoltosuunnitelma. Eri asumisyksiköissä asuvat mielenterveys- ja päihdekuntoutujat käyttävät asumisyksikön henkilökunnan tukemana kunnan terveyskeskuksen sekä tarvittaessa psykiatrisen avohoidon tai päihdehuollon yksiköiden konsultaatio- ja vastaanottopalveluja. Palvelua voi käyttää joko hoitokodin sijaintikunnassa tai lähialueilta Kuopiossa. Hoito- ja kuntoutussuunnitelmat tulee tarkistaa ja päivittää säännöllisesti ja monialaisesti vähintään vuosittain. Tarvittaessa suunnitelman laadinnassa on myös lääkäri mukana.

5.6 Tiedonhallinta

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen arkaluonteisuus ja salassapito-velvollisuudet huomioiden tietojen ja teknologioiden käytössä on noudatettava erityistä huolellisuutta. Asiakas- ja potilastietojen käyttö edellyttää hoitosuhdetta tai muuta asiallista yhteyttä tietojen käsittelyyn. Henkilötietolaki (523/1999), laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007), sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki (254/2015) sekä arkistolaki (831/1994) ovat keskeisimmät lait, jotka määrittelevät ja ohjaavat asiakastietojen tiedonhallintaa. Terveydenhuollon erityislainsäädännön lisäksi keskeinen säädös on sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista (298/2009). Palveluntuottaja vastaa siitä, että henkilöstö noudattaa voimassa olevia asiakas- ja potilastietojen käsittelyä koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Asiakirjojen käsittelyssä tulee noudattaa samoja periaatteita mitä kaupungin omassa toiminnassa syntyvien asiakirjojen osalta ohjeistetaan.

Sosiaali- ja terveystalvissa käsiteltävät asiakas- ja potilastiedot ovat henkilötietolain tarkoittamia henkilötietoja. Palvelusetelipalvelussa syntyvien asiakirjojen rekisterinpitäjänä toimii Kuopio kaupungin perusturva- ja terveyslautakunta. Palveluntuottaja sitoutuu pitämään asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn liittyvän rekisteriselosteen palvelun tuottamiseen tarkoitetussa toimitilassa. Henkilötietojen käsittelyn lain- ja asianmukaisuudesta vastaa jokainen tietoja käsittelevä.

Palveluntuottajan on viimeistään palvelutapahtuman päättyessä toimitettava asiakas- ja potilastiedot rekisterinpitäjälle asiakas- ja potilasrekisteriin tallennettavaksi. Palveluntuottajan on luovutettava Kuopion kaupungille, asiakkaan palvelun päätyttyä, kaikki asiakasta koskevat asiakasasiakirjat paperisessa muodossa. Palveluntuottajan on poistettava asiakkuuden päätyttyä kaikki asiakasta koskevat tallenteet ja asiakirjat omista järjestelmistä joita toimittaja ei enää toiminnassaan tarvitse. Asiakirjat toimitetaan arkistoitavaksi Kuopion kaupungin arkistointi ohjeen mukaisesti.

Palveluntuottaja sitoutuu noudattamaan voimassa olevia salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta, tietoturvasta ja tietosuojasta annettuja säädöksiä. Lisäksi palveluntuottaja sitoutuu noudattamaan soveltavin osin Kuopion kaupungin tietoturva- ja tietosuojaohjeistusta. Palveluntuottajalla tulee olla nimettynä tietosuojavastaava. Palveluntuottaja vastaa siitä että asiakkaan tietoja pääsevät käsittelemään vain ne henkilöt, joiden työtehtävien kannalta se on tarpeellista. Palveluntuottaja kirjaa lain edellyttämät asiakastiedot käyttämällään menetelmällä (Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015). Palveluntuottaja sitoutuu ilmoittamaan välittömästi erityisasumispalveluille asiakkaan hoidossa tapahtuneet hoito- ja palvelusuunnitelmaan vaikuttavat muutokset ja keskeytykset (sairaalassa olon, lomajaksot, muun poissaolon ja palvelun tarpeen päättymisen).

5.7 Muistutus ja kantelu

Mikäli sosiaalihuollon asiakas ei ole tyytyväinen saamaansa palveluun, hoitoon tai kohteluun, hän voi tehdä muistutuksen asumisyksikön vastuuhenkilölle tai kannella asiasta valvovalle viranomaiselle. Sosiaalihuollossa asiakas voi lisäksi hakea muutosta saamaansa päätökseen. Muistutusten ja kantelujen käsittelystä vastaavat kunnat, aluehallintovirastot, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri.

